

H V A L V A T N .
- STÍFLAN OG MÆLINGAR VIÐ ÓSINN -

Rvík 22. ág. '62
P.S.

HVALVATN

- stíflan og mælingar við ósinn -

Ég lagði leið mína upp að Hvalvatnsósi að kvöldi hins 21. ágúst '62. Erindið var að koma fyrir vatnshæðarmælikvarða til bráðabirgða fyrir neðan stíflu þá, sem sett hefur verið í ósinn. Einnig skyldi ég athuga aðstæður við síritarann eftir að stíflan er komin.

Svo sem fyrr segir hefur stífla verið sett í ós Hvalvatns á að gizka 30-40 m neðan við síritarann. Þetta er steinsteyppt stífla, nál. 20 metra löng og við endann á henni varnargarður úr mól og grjóti (þó ekki fullgerður enn). Á stíflunni eru tvö yfirföll og tvær botnrásir með stillanlegum lokum í. Yfirföllin eru um 9 m og 5 m á breidd og rúml. 140 cm yfir núverandi vatnsborði árinna. Milli yfirfallanna eru botnrásirnar, 125 cm breiðar hvor, og milli þeirra steinveggur ca. 35 cm breiður. Í botnrásunum eru stillanlegar lokur, timburhlerar, sem ganga í fölsum, inngreiptum í veggjopanna. Upp úr hvorum hlera miðjum gengur timburstautur með allmörgum götum þvert gegnum. Hann liggur í gegnum stýringu dálítið ofan við stíflubrún, og eru sömuleiðis á henni tvö göt og tilgerður fleinn, sem gengur gegnum stýringuna og stautinn og heldur hleranum uppi. Má þar stilla stærð opsins á allmarga vegu. Í botnrásunum virðist ekki vera steypur þröskuldur, heldur klapparbotn, en raunar nokkuð sléttur.

Að kvöldi hins 21. ágúst var stilling opanna slík, að nál. 50 cm voru frá neðri brúnnum hleranna niður að klöpp og vanaði þá örlítið (2-3) cm upp á háerana. Augljóst er, að þessi stífla veldur einhverri bakvatnshækkun og sömuleiðis leifar af bráðabirgðastíflu nokkrum metrum ofar í ánni, grjóthröngl, sem

ekki hefur með öllu verið fjarlæggt. Má gízka á, að síritari hafi sýnt við þáverandi rennsli ca. 2-3 cm og háa vatnshæð, en sú skekkja eykst hratt, um leið og aðrennsli til vatnsins eykst. Yfirföll stíflunnar leyfa um 140 cm hækkun á stöðu Hvalvatns. Um leið og yfir þau flýtur, eru aðeins um 10 cm frá vatnsborði upp að neðstu brún mælubúrs síritarans.

Ég gekk frá kvarða u.þ.b. 200 m neðan við stífluna. Frágangur þar er allur óvandaður, enda náttmyrkur, rigning og þoka á, meðan að honum var unnið. Hann átti þó að geta staðið, meðan ekki frystir að marki.

Álestur á síritara var kl. 22 (eftir ísl. miðtíma) 163 1/2 cm og á bráðabirgðakvarðanum 15 1/4 cm.

Nú fyrst um sinn verður lesið daglega á vatnshæðarkvarðann við Stóra-Botn, vhm, en enn hefur ekki tekizt að semja endanlega um tilhögun álestra á bráðabirgðakvarðann uppi við Hvalvatn.

Rvík, 22. ágúst 1962

Þórður Sigfússon